

# *Samoootuđenje i ugrožavanje čovjekove samobitnosti*

*O jednoj ključnoj figuri u Schellinga  
i Kierkegaarda*

Kierkegaardovo zanimanje za Schellingovu raspravu *O biti čovjekove slobode*<sup>264</sup> (1809) bitno je centrirano oko jednog pojma, pojma tjeskobe. U istoimenoj raspravi objavljenoj 1844. godine Kierkegaard tim pojmom smjera na istaknutu psihološku dispoziciju koja anticipirajući obuhvaća i cijeli spektar čovjekovih iskustava slobode prema njihovim mogućnostima i ugroženostima. Doista, motivsko-povijesno podrijetlo iz Schellingova *Spisa o slobodi* i njegove ključne metafore o »tjeskobi života«<sup>265</sup> suviše su očvidni da bi ih se ikada ozbiljno osporilo.

Danac je pak s razlogom smatrao primjerenim da kao svoj filološki ključan izvor ističe Schellingovo omiljeno metaforičko polje »tjeskobe«<sup>266</sup>, »vela potištenosti«<sup>267</sup>, »tuge neodvojive od svega konačnog života«<sup>268</sup> i »duboke neuništive melankolije cijelog života«<sup>269</sup>. Osim toga nije dopuštao nikakvu sumnju u to da supstancijalizirajući te metafore, koje je njegov filozofijski mentor kozmološki

---

<sup>264</sup> F. W. J. Schelling, *Philosophische Untersuchungen über das Wesen der menschlichen Freiheit und die damit zusammenhängenden Gegenstände* [= *Freiheitsschrift*], SW II, 331-416.

<sup>265</sup> Schelling, *Freiheitsschrift*, SW VII, 381.

<sup>266</sup> Isto.

<sup>267</sup> Isto, 309.

<sup>268</sup> Isto.

<sup>269</sup> Isto.

preoznačio, ima na umu nešto drugo i nešto mnogo dalekosežnije od toga da primjerice samo ograničava univerzalno važenje tih metafora, to jest da ih svodi na okvir koji treba egzistencijalno-dijalektički iznova odmjeriti, a koji je svakako mnogo uži, i da ih na taj način prevodi. Kakva god bila ta prevođenja u Kierkegaardovoj samoocjeni, nabačeno pitanje o motivsko-povijesnim utjecajima ne bi bilo vrijedno spomena kad bi bila riječ samo o pojašnjavanju ovisnosti iz motrišta povijesti filozofije i o redosljedu nasljeđivanja.<sup>270</sup>

Kierkegaardovo zanimanje za Schellingovu raspravu o slobodi, koje se može i filološki dokazati, ima dakako mnogo dublje korijene od onih koje danski kritičar, uza svu kongenijalnost svoje lektire, sam navodi i izrijeком nabraja.<sup>271</sup> Istraživanje kojemu je stalo da razotkrije te korijene, ako je doista ozbiljno, ne može se naravno zauzavati na usporedbi duhovno-povijesnog oblika, primjerice da Nijemac već postavlja egzistencijalno-dijalektičke teme koje Danac potom izgrađuje i dovršava u vlastitoj stvari; ili obratno, da se Kierkegaard pri kritici idealizma još kreće stazama onih argumenata koji bjelodano nose Schellingov rukopis.

---

<sup>270</sup> Usp. J. Hennigfeld, »Die Freiheit der Existenz. Schelling und Kierkegaard«, u: *Zeit und Freiheit. Schelling, Schopenhauer, Kierkegaard und Heidegger*, hg. von I. M. Feher u W. J. Jacobs, Budapest 1999, 83-93.

<sup>271</sup> Usp. Tonny Aagaard Olesen, »Kierkegaards Schelling. Eine historische Einführung«, u: *Kierkegaard und Schelling. Freiheit, Angst und Wirklichkeit*. Hg. von Jochem Hennigfeld und Jon Steward, Berlin/New York 2003, 1-102.